

Diari de les idees - ¿Un frenazo pasajero de las derechas radicales?

Las elecciones del pasado domingo han significado una amarga victoria del PP en los comicios más complejos de las últimas décadas, ya que ha ganado pero muy por debajo de las expectativas que las encuestas -una auténtica burbuja mediática con el objetivo de conseguir que la profecía se autocumpliera- le otorgaba, pero el bloque conservador y el progresista casi han empatado en votos y escaños, y sólo Catalunya ha sido claramente diferente en la manera de votar e interpretar la política española.

Es incontestable que si el bloque PP-Vox ha crecido, obteniendo 11,2 millones de votos respecto de los 10,3 millones del 2019, ha sido frenado en Catalunya, País Vasco, Navarra, la costa gallega, parte de la provincia de Valencia, Extremadura y la Andalucía interior. Así, si nos fijamos en el porcentaje de votos y no en los escaños, el PP sólo ha sacado 1,5 puntos de ventaja al PSOE. Si lo analizamos por bloques <A[bloques|blocs]>, PP y Vox suman 45,5% delante de la izquierda formada por el PSOE y Sumar, con un 44% (un porcentaje muy similar al que se registró en las dos elecciones de 2019 y a las de 2015). Y si tenemos en cuenta los partidos nacionalistas (Bildu, ERC, BNG), las izquierdas siguen sumando más voto que las derechas. Por otra parte, también hay que reseñar un repunte significativo del

bipartidismo ya que en esta convocatoria PP y PSOE suman 258 diputados y 64,75% de los votos contra 209 escaños y 40,82% en 2019

En Catalunya, PSC y Sumar ha incrementado en 12 puntos su ventaja con respecto a la derecha desde las últimas elecciones y este crecimiento ha servido para compensar buena parte de las pérdidas en el resto de regiones. En cambio, Esquerra Republicana, Junts y la CUP han perdido 700.000 votos y los dos primeros se sitúan por primera vez, cada una, por debajo del medio millón de votos. El independentismo ha perdido 9 diputados en el Congreso, pasando de 23 a 14 diputados y de cuatro grupos parlamentarios a sólo dos tras la desaparición de la CUP y del PDECat.

También hay que tener en cuenta un factor clave que ha tenido un impacto relevante: la participación electoral. En Catalunya votó el 65,42% del censo, cuatro puntos menos que en las últimas elecciones generales, pero 10 puntos más que en las últimas municipales. Es decir, el crecimiento de la movilización, aunque los comicios se hayan celebrado en pleno verano, ha perjudicado de manera significativa el independentismo y ha favorecido el voto útil hacia el PSC. Así, los resultados del PSC y Sumar -entre ambos obtienen 26 diputados de un total de 48- recuerdan el triunfo de la izquierda catalana en las primeras elecciones democráticas del 15 de junio de 1977.

Catalunya representa pues la contraposición en las dos Españas descritas por Machado, junto con el País Vasco, donde los socialistas han conseguido muy buenos resultados, lo cual revela que Sánchez ha contado con aliados capaces de transmitir un mensaje de moderación que no ha sabido circular en el resto de España con tanta eficacia. Estas elecciones también han demostrado que no se puede gobernar España sin sus “periferias” y todavía menos contra ellas. La oposición conservadora, y buena parte del *establishment* intelectual español deberían extraer las lecciones adecuadas: la gestión política de Sánchez, con sus aciertos y errores, redujo la tensión política e institucional en Catalunya y ha acabado reduciendo la representación política al Congreso de sus aliados independentistas, aunque siga dependiendo de ellos.

Más allá del análisis factual, las dificultades para formar gobierno son obvias. Para que Pedro Sánchez se mantenga en la Moncloa hará falta que los nacionalistas vascos y catalanes se alineen con la coalición del PSOE y Sumar. Para un PNV en lento retroceso, eso le supondría ponerse del mismo lado que Bildu, el partido que le está disputando la hegemonía, mientras que la gran pérdida de votos en dos citas electorales consecutivas parecen empujar ERC y Junts a trabajar para aparcarse sus diferencias y pactar una posición común. En el otro lado del tablero, la posibilidad de que Alberto Núñez Feijóo sea presidente del gobierno es, cuando menos, remota, ya que necesita pactar con la derecha extrema de Vox, lo cual lo impide tejer cualquier alianza adicional que le dé la mayoría necesaria como lo demuestra la negativa del PNV a iniciar conversaciones.

En un escenario complejo donde la investidura dependerá de los diputados de Junts, siempre y cuando ERC y Bildu voten a favor, el referéndum de autodeterminación se puede revelar como un elemento decisivo y la cuestión es si Pedro Sánchez puede acceder a esta petición. Probablemente no, porque, aunque sería un instrumento democrático por

solucionar el conflicto con Catalunya, el nivel de desgaste político para los socialistas sería muy alto, y la tensión que generaría entre poderes del Estado e incluso en el seno del PSOE sería muy intensa.

¿Por lo tanto, la pregunta es qué alternativas al referéndum *vinculante* está dispuesto a negociar Pedro Sánchez? Una alternativa podría estar en el artículo 92 de la Constitución que establece que las decisiones políticas de trascendencia especial podrán ser sometidas a referéndum *consultivo*, pero señala que tiene que ser consultado el conjunto de la ciudadanía y no sólo una parte. Nos situaríamos en una tesitura similar a la de la iniciativa similar a la proposición de ley del Parlament de Catalunya que defendieron en el Congreso de los diputados Jordi Turull, Marta Rovira y Joan Herrera en 2014. La verdad es que el problema de fondo de la última legislatura no ha sido sólo la cuestión del referéndum o los presos, sino que el gobierno español no ha sido capaz de afrontar dos consensos básicos para los catalanes: el traspaso de Cercanías y un sistema de financiación que corrija el déficit fiscal entre la recaudación impositiva en Catalunya y su escaso nivel de retorno en inversiones.

Finalmente, en el contexto europeo, después de una serie de elecciones donde se ha visto como la agenda de la derecha radical en cuestiones como la inmigración irregular, los derechos LGBTQ+ y el negacionismo climático se ha incorporado al discurso del conservadurismo tradicional. La imposibilidad de formar un gobierno PP-Vox representa un golpe a la estrategia del líder del PPE Manfred Weber y de la Primera ministra italiana Giorgia Meloni de unir las fuerzas conservadoras y populistas para obtener una clara mayoría en las elecciones al Parlamento Europeo de la primavera de 2024.

En efecto, una fuerte ola conservadora recorre el continente desde el estallido de la guerra en Ucrania. Con la única excepción de Dinamarca y Malta, ningún partido socialdemócrata o laborista ha conseguido ganar unas elecciones generales desde febrero de 2022. La tendencia es la opuesta: el auge de las fuerzas conservadoras de corte más o menos tradicional, aliadas por primera vez con la extrema derecha. Ello se ha traducido en pactos de apoyo parlamentario (Suecia), en gobiernos de coalición entre varias derechas (Italia y Finlandia), en mayorías abrumadoras de la extrema derecha (Hungría), y en victorias claras de la derecha tradicional (Grecia). España parecía que iba a ser la siguiente víctima, pero el mensaje de los electores ha sido claro: se puede derrotar la ola reaccionaria planteando un horizonte progresista alternativo.

A medio plazo, sin embargo, el ajustado resultado electoral también significa que la dirección política de un país que se ha convertido en un actor importante en la política de la UE sea incierta. Debido al debilitamiento del eje franco-alemán como motor de Europa, España ha asumido un papel relevante, junto con los Países Bajos, en la reforma del pacto de estabilidad. Además, tiene que jugar un papel geopolítico importante en un momento en que Europa está intentando implicarse más en este ámbito y donde América Latina tiene una importancia creciente para la UE. España también es un actor importante en el norte de África, especialmente en Marruecos y Argelia, otro punto focal de la UE.

En definitiva, desde una perspectiva europea, los resultados de las elecciones españolas

han sido acogidos con alivio. Es probable que Pedro Sánchez se mantenga, al menos hasta diciembre, como Primer ministro en funciones, evitando un cambio de gobierno potencialmente disruptivo en medio de la presidencia española del Consejo Europeo que impediría que se concentrara la energía y el tiempo a poner en marcha los numerosos dossiers y cambios legislativos pendientes.

Fotografía: collage de Maria Oliva a partir de imágenes de Creative Commons.

En este número del *Diari de les idees* han participado Sara García y Àlex Berengueras, estudiantes en prácticas en el CETC.

Política internacional y globalización

Richard Fontaine The Myth of Neutrality

L'article explora com l'augment de la rivalitat entre Estats Units i Xina està generant un dilema per als països d'Europa i de l'Indo-Pacífic —que durant les darreres dècades han gaudit de beneficis econòmics i de seguretat gràcies a l'associació amb els dos països, ja que ara es veuen pressionats a prendre partit entre les dues superpotències. D'altra banda, els EUA ha intentat tranquil·litzar els seus aliats assegurant que no els obligarà a triar, però la realitat és que en àrees com la tecnologia, la defensa, la diplomàcia i el comerç, tant Estats Units com Xina estan forçant altres països perquè escullin a qui donar suport. En termes tecnològics, per exemple, els dos països van imposar limitacions a les exportacions de semiconductors i, en el cas de Xina, de metalls necessaris per fabricar aquesta tecnologia. L'autor adverteix que aquest tipus de pressions i represàlies continuaran augmentant a mesura que la rivalitat entre les dues superpotències creixi i que, probablement, se centraran força en la tecnologia, ja que Estats Units busca superar Xina en aquesta àrea. Tanmateix, argumenta que Estats Units no serà capaç d'igualar els baixos preus de les ofertes xineses, i defensa que s'hauria d'enfocar a oferir alternatives a les àrees que suposen més riscos per a la seguretat nacional. Així mateix, afegeix que s'hauria d'evitar perjudicar les relacions d'altres països amb Xina, i demostrar un major compromís diplomàtic i en matèries de defensa, campanyes militars, acords comercials i ajudes al desenvolupament per convèncer els països i guanyar-se el seu suport.

Thibault Muzergues & Kenneth M. Pollack A Stronger but Less Ambitious NATO

Els autors analitzen l'adhesió de Finlàndia i Suècia a l'OTAN i com podria afectar l'Aliança en termes militars, diplomàtics i geogràfics. Consideren que la inclusió d'aquests dos països enfortiria l'OTAN i demostraria que la invasió d'Ucraïna per part de Rússia ha estat un greu error. Tot i això, també adverteixen que aquesta incorporació podria posar fi a les missions de l'OTAN fora d'Europa, que anteriorment ja resultaven difícils de fer pels desacords entre els membres. Això es deu al fet que tant Finlàndia com Suècia han demostrat una

preferència per les missions humanitàries i de manteniment de la pau en lloc d'operacions de combat i, a més, el més probable és que l'objectiu principal sigui protegir les seves pròpies fronteres contra l'amenaça directa de Rússia. D'altra banda, argumenten que, si bé l'enfocament a Europa del Nord i de l'Est és raonable, no s'ha d'ignorar la regió de la Mediterrània, que també plantejarà desafiaments en un futur no gaire llunyà, ja que a l'Àfrica del Nord, el Sahel i l'Orient Mitjà la situació està empitjorant pel canvi climàtic i l'escassetat d'aliments, la corrupció política, i els problemes demogràfics. A tot això s'hi afegeix que la seguretat energètica d'Europa està estretament vinculada a la Mediterrània, i depèn de la regió per reduir la dependència del gas rus. Seguidament, es destaca la creixent presència de Rússia a la regió mediterrània i com això pot afectar els interessos occidentals, per la qual cosa, s'emfatitza la importància que Estats Units convenci els seus aliats del nord i de l'est d'Europa que prestar atenció a la Mediterrània és essencial per limitar el poder rus. Finalment, consideren la necessitat d'una nova estratègia mediterrània per part de l'OTAN –per si el primer pla fracassa– a causa de les ambicions de Rússia a l'Àfrica i l'Orient Mitjà i suggereixen establir aliances noves amb els països del Golf i Israel, aprofitant els [Acords d'Abraham](#).

Gorana Grgić Why is NATO expanding its reach to the Asia-Pacific region?

L'autora enumera les raons per les quals l'OTAN està expandint la seva influència a la regió d'Àsia-Pacífic i el paper que juga Ucraïna com a possible futur membre de l'organització. En els últims anys, l'atenció de l'Aliança s'ha decantat cap a quatre països de la regió: el Japó, Corea del Sud, Austràlia i Nova Zelanda, els quals han participat per segon any consecutiu com a convidats a la cimera de Vilnius. Tot i que els esforços d'expansió de l'OTAN a la regió encara estan en fase inicial, sorgeixen alguns interrogants i crítiques. El principal dubte que sorgeix és per què aquests quatre països s'estan convertint en habituals en reunions de l'Aliança i la resposta és que han estat dels més destacats de la coalició internacional a l'hora de donar suport a Ucraïna i sancionar Rússia. A més, la regió ja va ser esmentada en el [Concepte Estratègic 2022](#) de l'OTAN, un document clau que descriu els valors, el propòsit i el paper de l'aliança. El document es referia a les ambicions de la Xina com un desafiament important per a la seguretat, els interessos i els valors de l'OTAN. D'altra banda, aquest quatre països d'Àsia-Pacífic volen intensificar la cooperació amb l'OTAN. Els primers en signar un acord amb l'Aliança han estat el Japó i Austràlia, però Nova Zelanda i Corea del Sud també estan treballant per formalitzar els seus acords individuals. Aquests acords individuals se centren principalment en àrees d'interès global, com la seguretat marítima, la ciberseguretat, el canvi climàtic, l'espai i les tecnologies emergents i disruptives (inclosa la Intel·ligència Artificial).

Zhuoran Li The Human Level of China's Security State

L'article analitza la situació tecnològica de la Xina des de la perspectiva de l'absència de regulacions legals estrictes i l'existència d'un codi de privadesa digital incipient. Els periodistes Josh Chin i Liza Lin revelen en el seu llibre *Surveillance State* (St Martin's

Press, 2022) com les autoritats xineses utilitzen una base de dades nacional avançada, on es connecten documents d'identificació, dades de reconeixement facial, empremtes dactilars i historial de viatges. Degut a la manca de restriccions, els gegants tecnològics tenen accés als telèfons, en fan el seguiment, supervisen les compres en línia i desxifren els missatges dels usuaris. L'autor de l'article argumenta que la lògica subjacent és que el govern xinès pugui crear una societat estable i mantenir un control estricte a través d'una policia preventiva mitjançant l'ús i l'anàlisi massiu de dades de comportament. No obstant això, subratlla que per molt avançada que sigui la xarxa de vigilància digital de la Xina, encara depèn en última instància dels humans. I, els policies xinesos consideren que l'èmfasi en el control social és perjudicial per a la seva feina diària. A més, en els últims anys, Xi Jinping ha mencionat *l'experiència Fengqiao* com el model ideal en la governança social. *L'experiència Fengqiao* va ser un enfocament de resolució de problemes dirigit cap a les masses i des de les masses, es va emprar un procés dinàmicament interactiu de baix a dalt i de dalt a baix, és a dir, es depenia de les masses per resoldre els conflictes socials i de classe i les contradiccions a nivell local. A més, segons la interpretació de Xi, el component més important és la resolució local perquè el fet de resoldre preventivament els conflictes abans que sorgeixin, evitaria l'aparició de greus problemes socials i amenaces per a l'estabilitat política. Per això, Xi defensa que la governança social ha de posar a les persones al capdavant de tot. En darrer terme, el PCX aspira a construir un sistema de vigilància integral per liderar una nova societat harmoniosa, i els ràpids avenços tecnològics permeten al govern avançar cap aquest objectiu distòpic.

Furqan Khan China or the US: Pakistan's Choice

L'autor de l'article analitza la posició rellevant del Pakistan a l'Àsia a través de les relacions diplomàtiques amb la Xina i els Estats Units. De fet, Pakistan contempla establir una relació bilateral amb els dos països, la Xina i els Estats Units, però això també comporta riscos significatius. Per exemple, en l'àmbit econòmic, poden sorgir molts problemes derivats de la competició en la qual estan immerses ambdues potències i al llarg dels últims anys la influència de la Xina al Pakistan ha anat augmentant degut a la pèrdua d'interès dels Estats Units que estan apostant per la seva creixent associació amb l'Índia. Per això, el lideratge polític, la comunitat intel·lectual i la població en general consideren cada cop més necessari prioritzar les relacions amb la Xina. Malgrat tot, la possibilitat d'abandonar la relació privilegiada amb els EUA també genera dubtes. En efecte, les relacions del Pakistan amb la Xina són molt noves i no tenen precedents consistents. En els últims anys, mentre Washington ha recolzat militarment i econòmicament Islamabad i aprofundia la cooperació estratègica amb Nova Delhi, la Xina s'ha compromès a augmentar la cooperació militar i econòmica amb el Pakistan. En segon lloc, el Pakistan ha estat històricament aliat dels Estats Units en la Guerra Freda, i en la guerra contra el terrorisme islàmic. L'autor conclou afirmant que la percepció de l'amenaça del Pakistan sobre l'Índia i la recerca de suport respecte dels temes de tensió, com el Caixmir, han modelat la trajectòria de les seves relacions exteriors ja que la Xina està més a prop de donar suport a la posició del Pakistan mentre que Washington prefereix no prendre posició.

Catherine Clément Voir naître le fascisme en Inde

L'autora alerta en aquest article del procés de feixistització que està vivint l'Índia des que Narendra Modi està al poder atès que l'actual primer ministre segueix un programa polític basat en una doctrina mística ultranacionalista anomenada *Hindutva*, una doctrina ultranacionalista de tipus místic, que es pot traduir com a hinduisme, segons la qual és hindú el que venera el sòl de l'Índia com ho faria amb una divinitat, el que ofereix sacrificis als déus de l'Índia, el que no practica una religió nascuda a Aràbia o a Palestina – és a dir ni musulmà, ni cristià. La Unió Índia sempre s'havia mantingut fidel al model laic, democràtic i socialista que va portar Nehru durant molt de temps. El projecte polític del BJP de Modi és exactament el contrari: tot per als hindús, res per a religions importades. L'autora conclou que amb les milícies paramilitars, la privació dels drets cívics de les minories musulmanes, l'animalització de les minories, els atacs als cristians, la reescriptura de llibres de text escolars, i la identificació amb el nacionalsocialisme del Tercer Reich no hi falta res a la parafernàlia feixista dels governants de l'Índia actual.

Talal Mohammad How Sudan Became a Saudi-UAE Proxy War

L'article examina el conflicte de Sudan, que s'ha convertit en una guerra de poder per procuració entre Aràbia Saudita i els Emirats Àrabs Units (EAU). El conflicte enfronta dos generals rivals, Abdel Fattah al-Burhan i Mohammad Hamdan Dagalo (Hemeti), que lluiten pel control del país. Tot i això, l'autor remarca que l'enfrontament ja no és només una disputa interna, ja que la situació geoestratègica de Sudan i els recursos naturals atrauen l'interès d'Aràbia Saudita i els EAU ja que ambdós països veuen la guerra de Sudan com a una oportunitat per consolidar la seva hegemonia a l'Orient Mitjà. D'aquesta manera, Aràbia Saudita, en cooperació amb Egipte, dona suport a Burhan, mentre que els EAU, juntament amb Rússia, fa costat a Hemeti. L'autor assenyala que el resultat més probable és que les dues faccions estableixin esferes de control diferents que dividirien encara més el Sudan. Això podria donar als EAU una major influència en el futur del país i consolidar-los com una potència emergent al Golf. A continuació, analitzar la rivalitat entre l'Aràbia Saudita i els EAU que, tot i la seva aliança en el Consell de Cooperació del Golf (CCG), s'ha vist intensificada pel seu interès en la primàcia regional i amb factors com les discrepàncies en la guerra de Iemen, entre altres qüestions. Així mateix, també han afectat els intents dels dos països de diversificar les seves economies en altres àrees més enllà del petroli i de cercar papers regionals i internacionals més prominents. D'altra banda, es menciona l'assassinat de Jamal Khashoggi, que va crear tensions entre Aràbia Saudita i Estats Units i va permetre als EAU estrènyer els llaços amb la superpotència a més de signar els Acords d'Abraham per normalitzar els llaços amb Israel. Finalment, l'autor parla de les aportacions que l'Aràbia Saudita i els EAU han fet al Sudan en sectors com l'agricultura, les infraestructures i la mineria des de la caiguda de Bashir, i exposa que la competició entre aquests dos països no és més que una estratègia per controlar els recursos, l'energia i les vies logístiques de la regió.

Halil Karaveli How to Save Turkish Democracy

L'article tracta la situació de la democràcia a Turquia i proposa una estratègia per fer front al creixent autoritarisme del president Erdogan. Primer, estableix que el president semblava estar a punt de perdre les eleccions davant d'un altre candidat, Kılıçdaroglu, després de dues dècades al poder, a causa de la mala situació econòmica i les seves males actuacions. Tot i això, aquest no va ser el cas i Erdogan va acabar guanyant gràcies a la manipulació dels mitjans i a lleis electorals que afavorien el partit al poder. Després, l'autor assenyala que existeix una manera de fer reviure la democràcia a Turquia. Actualment, l'oposició tendeix a adoptar postures conservadores i intenta atraure votants de dretes, la qual cosa ha resultat en derrotes electorals. Per a resoldre això, Karaveli, argumenta que l'oposició ha d'adoptar una política d'esquerres i oferir un missatge progressista, econòmic i unificador que superi les divisions ètniques i sectàries. Tot i que això pot semblar difícil d'aconseguir atesos els resultats de les enquestes on la majoria dels votants tenen ideologia de dretes, al descens de la afiliació sindical, i a què la major part dels membres del parlament són nacionalistes conservadors, Karaveli planteja que el país ha enfrontat moments similars en el passat. Exposa que a la dècada de 1970, el govern esquerrà d'Ecevit va obtenir la victòria a les eleccions, superant així als partits autoritaris de dretes, gràcies al fet que es va centrar en la redistribució econòmica i la unió de les classes treballadores, camperols i les classes mitjanes urbanes per buscar la justícia social i la igualtat. Això no obstant, els intents d'Ecevit d'introduir la democràcia participativa van ser eliminats pels militars que van donar un cop d'estat. D'altra banda, destaca que l'esquerra turca necessita un candidat que defensi una plataforma progressista que tracti les preocupacions econòmiques de les masses i trenqui les divisions ètniques, religioses, de gènere i econòmiques. Tot i els obstacles com la repressió autoritària i la ideologia derrotista, la mobilització de l'esquerra podria ser la clau per desafiar el govern d'Erdogan i restaurar la democràcia a Turquia. L'autor adverteix que de no ser així el país continuarà sota un sistema d'autocràcia de dretes fins i tot després d'Erdogan.

Justin Logan & Joshua Shifrinson Don't Let Ukraine Join NATO

L'autor analitza les demandes perquè l'OTAN ofereixi a Ucraïna l'adhesió a l'Aliança Atlàntic un cop acabi la guerra. El debat sobre la pertinença d'Ucraïna a l'OTAN ha estat un tema central de la cimera de l'OTAN celebrades fa pocs dies a Vïlnius i l'autor argumenta en contra de l'adhesió d'Ucraïna, posant l'èmfasi en els alts riscos i els beneficis limitats que comportaria per als Estats Units i l'Aliança. En efecte, considera que es tracta d'una aposta molt arriscada, ja que l'adhesió a l'OTAN implica el compromís dels aliats de defensar-se mútuament, la qual cosa podria provocar una guerra amb Rússia. A la vegada, també qüestiona la creença que la pertinença d'Ucraïna a l'OTAN la protegiria de les futures agressions russes, ja que ara mateix Ucraïna ja rep suport sense ser-ne membre de ple dret. L'aplicació de les clàusules de protecció de l'article 5 a Ucraïna podria portar els EUA a un conflicte directe amb Rússia i socavar la credibilitat de les garanties de seguretat de l'OTAN. Així mateix, el cost de la defensa d'Ucraïna sotmetria a una enorme pressió les capacitats de l'OTAN i suposaria una càrrega desproporcionada per als Estats

Units, afectant altres prioritats. L'autor també afirma que oferir a Ucraïna un camí cap a l'adhesió a l'OTAN podria incentivar Rússia a allargar la guerra per evitar que Ucraïna s'hi uneixi, la qual cosa comportaria un augment dels costos i un major nombre de víctimes. En darrer terme, l'autor considera que els Estats Units i els seus aliats no haurien de prometre a Ucraïna la pertinença a degut a les circumstàncies geopolítiques i estratègiques actuals.

Orlando Figes La ideologia de Moscou és la de ser la tercera Roma

En aquesta entrevista Orlando Figes afirma que estariem en millor posició per comprendre d'on ve Rússia si n'estudiéssim la historiografia. És molt diferent la manera com els russos entenen el seu passat de com s'ha ensenyat a Occident. D'on venen les idees que Rússia és vulnerable als atacs de potències occidentals tecnològicament superiors i hostils? D'on ve la idea que un líder fort és un element necessari per a la defensa nacional? Tot això està arrelat en la cultura russa, però també ho trobem incrustat en la seva historiografia. Moltes de les idees històriques que Putin ha utilitzat per justificar la seva guerra a Ucraïna i contra Occident es troben en la historiografia imperial russa del segle XIX. Argumenta que la historiografia imperial renovada per Putin sembla tota una declaració d'intencions, una manera de dir que Ucraïna no és un país, que sempre havia format part de la Gran Rússia, i que el fundador del cristianisme, el Gran Príncep Vladímir era en realitat rus. Figes afegeix que no prestem prou atenció a aquestes perspectives per entendre la posició en què es troba Rússia sota el lideratge de Putin, que està fortament influenciat per la presència del ressentiment en el pensament rus, basat en el sentiment d'inferioritat dels russos respecte a Occident, que conviu, paradoxalment, amb un sentit de superioritat, perquè creuen en el mite de l'ànima russa i que Rússia té un destí especial que forma part d'un pla diví. La ideologia de Moscou és la de ser la tercera Roma, a més d'altres mites que sostenen que Rússia salvarà la humanitat, perquè té la missió de rescatar-la de la corrupció i la decadència d'Occident i de la seva església herètica. Aquesta barreja d'inferioritat i superioritat és verinosa i es converteix fàcilment en ressentiment mitjançant la percepció d'injustícia. En aquest sentit, la feblesa de Rússia en els anys 90, la sensació que el govern de Ieltsin es va veure intimidat per l'administració Clinton, que no es va consultar Rússia sobre diversos temes, especialment a Kosovo, són aspectes utilitzats en la narrativa del Kremlin per afirmar que se'ls va maltractar. D'aquí ve el ressentiment general cap a Occident que Putin ha integrat en la seva visió geopolítica, però també s'ha de tenir en compte la història imperial que va voler desenvolupar a partir del seu tercer mandat, el 2012. I la raó per la qual té tanta acceptació a Rússia és perquè la gran majoria de la població va sortir perdent en els anys 90. L'ensulsiada del comunisme va significar la pèrdua de seguretat, ocupació, pensions, ideologia i forma de vida per a moltes persones, sobretot per a les generacions més grans, a més de dificultats per a molts per adaptar-se al nou sistema de mercat. L'autor també destaca que la narrativa dels mitjans occidentals sobre Rússia és simplista, perquè hi ha estereotips. Al seu entendre, el que ha demostrat aquesta guerra és que no enteníem bé Rússia, d'on venia. Tampoc les narratives històriques que Putin ha utilitzat com a armes durant els últims deu o quinze anys. Ara n'estem pagant les conseqüències.

Catalunya, España, Europa

Jack Smith The forward march of Europe's far right halted

L'article assenyala que les eleccions espanyoles del 23 de juliol no van donar una majoria clara a cap partit. El Partit Popular (PP), de centredreta, liderat per Alberto Núñez Feijóo, va quedar primer, però no va arribar als 176 escons necessaris per a la majoria. L'únic possible soci de govern del PP és el partit d'extrema dreta Vox, però tampoc en aquest cas no sumaria prou escons. Els socialistes, liderats per Pedro i els seus aliats d'esquerres tampoc no tenen majoria suficient, ja que incloent els partits que van recolzar el govern de Sánchez, arriben a 172 escons. Així, el partit que té la clau per formar govern és Junts per Catalunya, liderat per Carles Puigdemont, tot i que la seva principal demanda d'un referèndum d'independència no és una cosa que Sánchez estigui disposada a oferir. L'autor considera que el resultat més probable són unes altres eleccions. També destaca que el missatge de les eleccions a Europa i al món ha estat clar: es pot derrotar l'onada reaccionària plantejant un horitzó progressista alternatiu. A llarg termini, però, el resultat electoral significa que la direcció política d'un país que s'ha convertit en un actor més important en la política de la UE és incerta. Degut al debilitament de l'eix franco-alemany com a motor d'Europa, Espanya ha assumit un paper rellevant, juntament amb els Països Baixos, en la reforma del pacte d'estabilitat. A més, ha de jugar un paper geopolític important en un moment en que Europa està intentant implicar-se més en aquest àmbit i on Amèrica Llatina té una importància creixent per a la UE. Espanya també és un actor important al nord d'Àfrica, especialment al Marroc i Algèria, un altre punt focal de la UE. En definitiva, des de la perspectiva de la UE, els resultats de les eleccions espanyoles probablement hagin estat acollits amb alleujament. És probable que Pedro Sánchez es mantingui, almenys fins al desembre, com a primer ministre en funcions, evitant un canvi de govern potencialment disruptiu enmig de la presidència espanyola del Consell de la UE que impediria que es concentrés l'energia i el temps a posar en marxa els nombrosos dossiers i canvis legislatius pendents.

Pablo Stefanoni La gauche espagnole freine la vague réactionnaire

L'autor analitza els resultats de les eleccions generals a Espanya i afirma que es poden explicar en part per l'última setmana de campanya, en què els socialistes van fer una forta remuntada, gràcies a la mobilització de l'electorat progressista contra un possible govern de dretes i d'extrema dreta. Socialistes i Sumar van presentar Feijóo com un mentider que, en el debat amb Sánchez, no va dubtar a recórrer a mitges veritats, mentides i acusacions infundades. El candidat conservador va ensopegar en diverses entrevistes i es va negar a participar en el debat a quatre, on els dos candidats d'esquerra van tractar Santiago Abascal com si fos un simple representant de Feijóo. Cap al final de la campanya, també va sorgir una antiga foto en què es veu l'expresident de Galícia posant en un vaixell amb un narcotraficant. La resposta del senyor Feijóo, que va explicar que aleshores no hi havia Google per saber qui era Marcial Dorado, va fer oblidar els efectes positius del debat del 10

de juliol. L'autor considera que l'estratègia agosarada de Sánchez ha funcionat: avançant les eleccions, la campanya electoral va coincidir amb la formació dels governs autonòmics fruit de les eleccions del 28 de maig. Tant als ajuntaments com a les comunitats autònomes (València, Balears, Extremadura), el PP ha pactat amb Vox per obtenir majories. I això ha tingut un cost: Vox va votar en contra de la Llei de violència de gènere; pretén eliminar les banderes LGBT dels municipis; i va ser acusat de censura cultural. El paper de l'expresident José Luis Rodríguez Zapatero també va ser important en la campanya socialista. Va defensar el bloc progressista i va atacar el bloc conservador amb tanta energia i precisió retòrica que molts d'esquerres van deixar de banda que el moviment dels indignats s'hagués format contra ell quan era president del govern,

Juan Rodríguez Teruel Feijóo pierde el plebiscito contra Sánchez

L'article destaca que el PP va plantejar les eleccions generals com un plebiscit contra el Govern d'esquerres i els partits de la coalició es van veure obligats a acceptar-la amb certes diferències. Afirma que si bé la victòria en escons ha estat pel Partit Popular, Alberto Núñez Feijóo ha perdut la moció de censura electoral que buscava enderrocar el govern d'esquerres. Des de fa temps, s'esperava un increment de vots del PP, ja que l'absorció de Ciutadans per part del PP va enfortir la recuperació al centre polític i la representació parlamentària. A més, el desgast del PSOE s'evidenciava en la pèrdua de suport entre els votants de centre. Al llarg de la legislatura, l'oposició va intentar utilitzar diverses crisis per deslegitimar el Govern, però no va aconseguir debilitar-ne la posició. No obstant, el PP no ha aconseguit els nou milions de vots necessaris per obtenir una majoria clara al parlament i tampoc no ha pogut evitar que Vox mantingués una sòlida base de votants a pesar de les pèrdues. També afirma que per la seva banda, l'esquerra també va cometre errors en interpretar la seva victòria a les eleccions anteriors com un mandat per dur a terme el seu programa sense buscar consensos més amplis. El resultat electoral indica que Espanya continua dividida entre les dues grans minories polítiques que representen diferents visions de la societat espanyola. Tot i que es va aconseguir reduir la tensió política i institucional a Catalunya sota el govern de Sánchez, l'escenari futur no sembla augurar menys tensió, ja que el lideratge polític de Sánchez enfronta desafiaments addicionals a causa de la polarització a la política espanyola. En definitiva, l'autor conclou que la clarificació obtinguda després de les eleccions no significa la victòria d'unes Espanyes sobre les altres, sinó la constatació que cap pot prevaler indefinidament, la qual cosa implica una major responsabilitat sobre el lideratge polític de Sánchez per evitar caure en la polarització i treballar en la recerca de consensos per al país.

Rajan Menon It's Time for Europe to Stand Up for Itself

L'autor aborda el que considera com la percepció errònia que té Europa sobre la seva capacitat per defensar-se de Rússia i argumenta que, encara que alguns països europeus no han complert els objectius d'inversió militar de l'OTAN, Europa compta amb els recursos i la capacitat per adquirir prou poder militar i dissuadir o derrotar Rússia. Això es deu al fet

que, malgrat la modernització de l'exèrcit rus amb una inversió de 650.000 milions de dòlars, la seva actuació a Ucraïna ha estat menys impressionant del que s'esperava, amb pèrdues d'equipament significatives, errades logístiques, operacions mal executades i moltes baixes. Menon explica que Europa continua recorrent als Estats Units per obtenir suport militar, tot i posseir nacions amb forces armades poderoses com Finlàndia, i que això és causat per una manca de voluntat política més que per una falta de recursos. Seguidament, defensa que ja és hora que Europa es prengui seriosament la seva pròpia defensa, abandoni la seva dependència dels Estats Units i comenci a actuar de manera més autònoma. D'altra banda, destaca la superioritat d'Europa en termes de PIB i la capacitat tecnològica que té en comparació amb Rússia, factors que suggereixen que, amb una coordinació adequada, Europa pot augmentar considerablement la seva producció d'armament i superar la de Rússia. Finalment, assenyala la necessitat que Europa centri la seva atenció al continent i no al creixent poder de la Xina a l'Àsia-Pacífic.

François Hublet et al. Hégémonie: quelle droite gouvernera l'Europe?

Un any abans de les eleccions al Parlament Europeu, la dreta europea sembla a la vegada segura de la seva victòria i preocupada pel seu futur. D'una banda, les forces conservadores i nacionalistes es beneficien d'una dinàmica favorable innegable. Si aconseguixen augmentar només lleugerament la seva quota de vot, els tres grups polítics que van des del centredreta fins a l'extrema dreta podrien aconseguir per si mateixos una majoria parlamentària, una situació inèdita en la història de la UE. Al mateix temps, però, la perspectiva d'una unió de la dreta genera dubtes entre alguns moderats, hostils a aquesta aliança per raons ideològiques o tàctiques. L'arribada al poder d'una nova generació de líders neonacionalistes complica encara més l'equació, canviant l'equilibri polític a costa tant del centre com de l'extrema dreta tradicional. Tenint en compte els resultats electorals a Itàlia, Suècia i darrerament a Finlàndia, que han vist com es formaven governs de coalició amb l'extrema dreta, es planteja la qüestió d'una aliança similar a nivell europeu. El Parlament Europeu de la propera legislatura estarà dominat per una majoria que va des dels demòcrates cristians fins als ultranacionalistes? Quin paper jugarà el centredreta, qui ocuparà l'espai mitjà dins el futur parlament, en la construcció de noves aliances? També caldrà considerar la recomposició de l'espai polític europeu que acompanya els canvis en els sistemes dels partits nacionals així com en la situació geopolítica internacional. Veurem sorgir, gràcies a les aliances que seguiran les eleccions, una gran cooperació estructurada entre nacionalistes i il-liberals a nivell continental? Gràcies a l'evolució de l'equilibri de poder a la dreta, Europa avançarà cap a una tripartició de l'espai polític europeu a la manera de la França contemporània, cap a un compromís al centre a l'Alemanya, o cap a una normalització de les relacions entre els nacionalistes i el centre dreta sobre el model italià?

Manuel de la Cámara El vecindario sur, un difícil desafío para la Unión Europea

La Mediterrània és una de les regions més importants del planeta des del punt de vista geopolític. És un espai marítim de 2,5 milions de km², a les riberes del qual es troben 21 estats amb gairebé 520 milions d'habitants; cruïlla entre Europa, Àfrica i Àsia, amb connexió cap al Caucas i el Mar Negre a través dels Estrets Turcs, i amb el Mar Roig i l'Indico a través del Canal de Suez. És una via de transport fonamental (25% del trànsit marítim mundial), i indispensable per a l'aprovisionament d'hidrocarburs per a Europa provinents de la regió Mediterrània, de l'Orient Mitjà i del Golf Pèrsic. La llera del mar està travessada per un gran nombre de cables de telecomunicacions molt vulnerables. I és una regió turística per excel·lència (la segona ruta mundial més gran de creuers). Per a Europa és fonamental el manteniment de la pau i l'estabilitat en aquest espai, cosa que requereix un gran esforç de diàleg i de participació en el seu desenvolupament sobre una base realista. La regió mediterrània s'enfronta a nombrosos desafiaments de caràcter polític, econòmic, de seguretat, socials i mediambientals, amb unes problemàtiques que afecten directament la UE. Des del punt de vista econòmic, hi ha una enorme fractura entre la ribera nord i la ribera sud. Si els 212 milions d'habitants dels cinc països de la costa nord-africana (Marroc, Algèria, Tunísia, Líbia i Egipte) representen gairebé la meitat de la població de la UE (447,7 milions), el PIB nominal és més de vint vegades menor que el de la Unió. Des del punt de vista mediambiental, la regió pateix catàstrofes naturals recurrents (terratrèmols, inundacions, sequeres perllongades, augment de les temperatures), que s'uneixen a una urbanització incontrolada, la sobrepoblació del litoral i la contaminació. El creixement demogràfic és explosiu en alguns casos –a Egipte, per exemple– i els conflictes civils, juntament amb la repressió política i la desocupació, provoquen un fort augment de les migracions irregulars cap a Europa, produint una greu crisi humanitària pel nombre de morts a la travessia. Així mateix, l'elevat nombre de refugiats està causant greus problemes socials a països de la regió (Turquia, Líban, Jordània). I tant la pandèmia de la COVID-19 com la guerra a Ucraïna han agreujat la situació, en haver aprofundit la crisi econòmica i disparat els preus dels béns de primera necessitat. Per la seva banda, la franja del Sahel, al sud del desert del Sàhara, s'ha convertit a la regió amb més activitat terrorista del món, sent la més pobre del planeta. Gairebé trenta anys després, el Procés de Barcelona ha perdut impuls i s'adverteix certa frustració i fatiga mediterrània, a causa dels pocs resultats assolits malgrat els esforços institucionals, polítics i econòmics realitzats. No ha millorat ni la situació econòmica, ni la governança ni, en definitiva, la vida dels ciutadans del veïnat sud. Hi ha un allunyament creixent entre les dues ribes de la Mediterrània, en paral·lel al fenomen de la desoccidentalització, que marca l'adopció al Sud Global d'altres valors i pràctiques diferents dels europeus. Per tot això, la UE necessita procedir a una reavaluació completa de les polítiques cap a la seva Veïnatge Sud perquè aquesta té una enorme importància per als interessos polítics, econòmics, de seguretat i migratoris europeus. Europa encara hi té influència: el 60% de les exportacions dels veïns del sud va a la UE. Els estats membres han de limitar l'abast dels interessos nacionals per poder actuar amb unitat de criteri, definint clarament els interessos estratègics de la UE sobre una base realista i a llarg termini. Cal oblidar els biaixos paternalistes, residus d'un passat colonial però sense abandonar la vocació transformadora que va inspirar Barcelona, basada en els

valors que donen forma a la UE.

Enric Juliana Cumbre borrascosa

L'article analitza la cimera entre la UE i la Comunitat d'Estats Llatinoamericans i Caribenys (CELAC) que va tenir lloc fa pocs dies, marcada per les baixes dels presidents de Mèxic, Veneçuela i Nicaragua i per la posició dels països llatinoamericans, molt tensionats per la guerra a Ucraïna, ja que la majoria no volen enfrontar-se diplomàticament a Rússia i la Xina, per raons econòmiques, encara que també polítiques. En efecte, Xina és el segon soci comercial d'Amèrica Llatina en conjunt, per darrere dels Estats Units, i el primer de Sud-Amèrica mentre que Rússia és un proveïdor estratègic de fertilitzants i un gran comprador de carn. Els països de la CELAC estan disgustats comercialment amb la Unió Europea degut a la paràlisi en la ratificació de l'acord comercial entre Mercosur i Europa, per la reticència francesa als productes agrícoles llatinoamericans, la qual cosa tampoc no ajuda a generar un marc de confiança després de vuit anys sense reunions d'alt nivell.

Llatinoamèrica també està molt expectant davant dels canvis possibles d'orientació de la política exterior espanyola en funció dels resultats de les eleccions. Un govern del Partit Popular amb Vox preocupa els governants dels principals països d'Amèrica Llatina (Mèxic, Brasil, Colòmbia, Argentina i Xile), decantats a l'esquerra. En aquests països ningú no ignora que la ciutat de Madrid s'està convertint en un nou Miami que atrau grans fortunes llatinoamericanes, en molts casos disconformes amb l'orientació política dels seus governs. Espanya podria ser d'aquí a uns mesos la gran plataforma de suport a les principals forces d'oposició a l'Amèrica Llatina. Des del punt de vista econòmic, cal tenir en compte que el 56% dels recursos de liti al món es troben en un triangle geogràfic format per Bolívia, Argentina i Xile i l'accés a aquest triangle del liti és una de les prioritats de la Unió Europea que està necessitada dels minerals estratègics per emprendre la transició energètica. Els jaciments de Llatinoamèrica són enormes però el problema és que la Xina ha arribat abans i ja ha aconseguit importants contractes al triangle sud-americà. També disposa de més capacitat de refinació i tractament del material. En canvi, la proposta europea consisteix a invertir en l'extracció del liti amb millors criteris de protecció ambiental, aportant tecnologia de refinació als països on es troben els jaciments.

Jianli Yang & André Gattolin Italy's decision on China's Belt and Road Initiative and beyond

L'article analitza el memoràndum d'entesa signat entre la Xina i Itàlia durant la visita del president xinès Xi Jinping el març de 2019, convertint Itàlia en l'únic país del G7 que s'ha unit a la Iniciativa de la Franja i la Ruta (BRI) de la Xina. L'acord BRI ha estat objecte de debat a Itàlia i generat les crítiques dels Estats Units i de la Unió Europea, que el veuen com un mitjà perquè la Xina pugui avançar en els seus interessos geopolítics. El memoràndum es renovarà automàticament el març de 2024, tret que Itàlia sol·liciti formalment la seva retirada amb tres mesos d'antelació. Els autors assenyalen tres criteris a tenir en compte per decidir si Itàlia ha de continuar el seu tracte comercial amb la Xina: els interessos econòmics, l'impacte directe sobre la política, la societat i la seguretat nacional i

el risc a llarg termini per a la defensa dels valors i principis democràtics en els afers internacionals. Afirment que econòmicament, la participació d'Itàlia a la BRI no ha donat lloc a guanys significatius, ja que les seves exportacions cap a la Xina només ha augmentat lleugerament mentre que les importacions xineses han augmentat significativament. També destaquen la cooperació mediàtica, amb els principals mitjans italians que intercanvien continguts amb els mitjans estatals xinesos, la qual cosa planteja preocupacions ètiques. Els autors proposen l'establiment d'una aliança econòmica basada en valors entre països democràtics, similar a una OTAN per a l'àmbit econòmic, per respondre col·lectivament a la coacció econòmica de la Xina. El compromís d'Itàlia amb els valors i les institucions democràtiques hauria de prioritzar les relacions polítiques i econòmiques amb els seus aliats democràtics transatlàntics per sobre de les relacions econòmiques amb la Xina.

Democracia, diversidad y cultura

Slavoj Žižek The left must embrace law and order

Després de les protestes violentes a França arran de la mort d'un jove a mans de la policia, Žižek analitza la situació i afirma que la previsible narrativa d'esquerres és que la policia és racialment esbiaixada, l'*égalité* francesa és una ficció, els joves immigrants es rebel·len perquè no tenen futur, i la manera de resoldre aquesta crisi no és més pressió policial sinó una transformació radical de la societat francesa. Tanmateix, argumenta que la revisió de la societat per resoldre els problemes històrics d'identitat, exclusió econòmica i injustícia colonial és una solució problemàtica. Assumeix un resultat progressiu que no sembla veure's per enlloc. Els atacs dels manifestants contra els autobusos, tan crucials per transportar treballadors dels suburbis de baixos ingressos a la vora de París, indica dues coses: els disturbis han destrossat la infraestructura que sosté els mitjans de vida de la gent normal i les víctimes de la destrucció són els pobres, no els rics. En aquest context general, Žižek afirma que l'esquerra ha d'assumir com a pròpia la consigna de la llei i l'ordre. Un dels fets més depriments de la història recent és que l'únic cas d'una multitud revolucionària violenta que va envair la seu del poder va ser el 6 de gener de 2021, quan els partidaris de Donald Trump van assaltar el Capitoli dels Estats Units a Washington DC. Consideraven les eleccions com a il·legítimes, un robatori organitzat per les elits corporatives. Considera que això no és cap sorpresa ja que Steve Bannon, l'ideòleg de la dreta populista, es va declarar "leninista per al segle XXI" en tant que Lenin volia destruir l'estat i aquest també és el seu objectiu. I mentre la dreta populista estava extasiada el 6 de gener, l'esquerra liberal va actuar com a bons vells conservadors, demanant que la Guàrdia Nacional aixafés la rebel·lió. A les arrels d'aquesta estranya situació, Žižek hi veu una combinació única d'anarquia i autoritarisme salvatge i considera que estem entrant en un moment d'insurrecció i de glorificació de les masses, així com de concentració de poder sense precedents en mans d'uns pocs. És el que la filòsofa Catherine Malabou anomena la combinació, ahora insensata, monstruosa i sense precedents, d'una verticalitat salvatge i una horitzontalitat incontrolable. I com que la funció social de l'estat s'ha vist erosionada durant anys d'austeritat, ara només pot expressar-se a través de l'ús de la violència. Per això és fonamental no veure l'estat com un instrument de dominació sinó utilitzar el seu poder per calmar les pors de la gent en temps d'emergència (desastres naturals, catàstrofes

de salut pública i períodes de malestar social), i per combatre aquestes pors: racistes, xenòfobes, masclistes, antiprogressistes. Žižek argumenta que l'esquerra no hauria de tenir por de sumar-se a les tasques que garanteixen la seguretat de la gent normal perquè si l'esquerra no té en compte la seguretat pública, està cedint a l'enemic el control de la insatisfacció que, en temps d'anarquia, empeny la gent cap a la dreta. En definitiva, la inseguretat diària fa molt més mal als pobres que als rics que viuen tranquils a les seves comunitats tancades.

David Blanco-Herrero et al. Criminals, terrorists and freeloaders: how migrants are portrayed in the European media

Els autors analitzen el discurs d'odi contra la immigració des de la perspectiva dels mitjans de comunicació europeus i el rol que juguen a l'hora de promoure aquesta narrativa de rebuig. Argumenten que el fenomen del racisme i del rebuig a la migració és molt complex, i sovint està relacionat amb la representació que en fan els mitjans de comunicació. Per això, l'Observatori de continguts audiovisuals de la Universitat de Salamanca, juntament amb la Universitat de Milà i la Universitat de Tessalònica han dut a terme una investigació sobre la representació de la migració als mitjans de comunicació d'aquests tres països. En primer lloc, destaquen que els quatre marcs predominants de representació dels migrants en els principals mitjans de comunicació dels països del sud d'Europa són: normalització, victimització, càrrega social i amenaça. L'ús d'aquestes categoritzacions negatives va créixer significativament durant l'any 2014 i 2019. D'altra banda, un anàlisi detallat dels temes subjacents mostra que l'odi cap als migrants s'argumenta principalment a través de la seva associació amb la criminalitat, el terrorisme i la despesa social. Per exemple, a través de notícies falses o premisses incorrectes. Un últim element que ajuda a entendre els efectes reals d'aquestes representacions és que els delictes d'odi registrats en els últims anys no paren d'augmentar a Occident. Finalment, els autors proposen tres estratègies per tal d'aconseguir una representació més humana de les migracions als mitjans de comunicació: més sensibilització sobre aquests temes per part dels diferents actors; més periodisme basat en les proves, més *fact checking* i més informes en profunditat; i publicació d'històries més personals, una major participació dels protagonistes, i més narratives que busquin identificar-se amb aquestes persones.

Nisha Bellinger Many once-democratic countries continue to backslide, becoming less free - but their leaders continue to enjoy popular support

L'article analitza el fenomen del retrocés democràtic que s'ha estat produint els darrers vint anys a molts països anteriorment democràtics, destacant, a més, com els seus líders continuen gaudint d'un ampli suport popular tot i la retallada de llibertats. L'autora distingeix dos factors clau que provoquen aquest retrocés, recollits en un estudi en què va participar: el primer és l'enfortiment del poder executiu i l'afebliment de la resta de poders, sobretot el judicial, a través de la implementació de mesures legals; i, el segon, els impediments que s'imposen als altres partits candidats a les eleccions, per tal de reduir la

seva influència. L'autora explica amb més detall aquests dos factors a través de casos com els d'Erdogan i Orbán. D'altra banda, també exposa que la popularitat d'aquests líders autocràtics rau en la generosa inversió pública en sectors clau i la promoció eficaç del nacionalisme. Erdogan i Orbán, per exemple, han mantingut aquest suport a través l'augmentació del salari mínim, l'atorgament de beneficis a famílies, nens i forces armades, i la utilització de discursos anti-immigrants. Finalment, ressenya el nombre de països que han perdut llibertats el 2022, amb un total de 60 països afectats.

Economía, bienestar e igualdad

Luc Triangle The Global Rights Index and building a better world

L'informe publicat recentment per la Confederació Internacional de Sindicats (ITUC) sobre l'estat dels drets dels treballadors revela que els fonaments de la democràcia estan sent atacats, amb un vincle clar entre la reivindicació dels drets dels treballadors i la força que pugui tenir qualsevol democràcia, ja que l'erosió dels uns equival a la degradació de l'altra. Europa s'ha considerat durant molt de temps un baluard de la democràcia i els drets dels treballadors. No obstant això, la seva qualificació global des del la publicació del primer índex s'ha ensorrat, passant d'1,84 el 2014 a 2,56 el 2023 (un és la millor qualificació, cinc la pitjor). A tot el món, tant en països d'ingressos alts com baixos, tot i que els treballadors s'han enfrontat a una crisi històrica del cost de la vida i una inflació en espiral impulsada per la cobdícia empresarial, els governs han reprimat el dret a negociar augments salarials de manera col·lectiva. Així, segons l'índex de 2023, nou de cada deu països violen el dret de vaga, i els treballadors del Canadà, Togo, Iran, Cambodja i Espanya s'enfronten a processaments penals o acomiadaments. Vuit de cada deu vulneren el dret a la negociació col·lectiva. El setanta-set per cent dels països exclouen els treballadors del dret a constituir o afiliar-se a un sindicat, amb treballadors migrants, domèstics i temporals, els de l'economia informal, els treballadors de plataformes i els treballadors de zones econòmiques especials als quals se'ls nega el dret a la llibertat d'associació. L'estudi també demostra que la línia entre autocràcies i democràcies es difumina. Quan el diàleg entre estats i ciutadans es trenca, quan les nacions flirtegen amb l'autocràcia per aprovar lleis impopulars, quan els parlaments són rebutjats, aleshores la democràcia està en joc i els treballadors en pateixen les conseqüències. Per reparar el teixit de les nostres societats, per renovar i establir la democràcia i per donar suport als treballadors, l'autor -secretari general en funcions de l'ITUC- afirma que és necessari un nou contracte social basat en llocs de treball dignes, salaris justos, protecció social, drets fonamentals, inclòs el treball segur, i la garantia de la igualtat i la inclusió. A molts països es veu com s'ha trencat la confiança en el govern i l'extrema dreta està entrant per la bretxa, per sembrar divisió i amenaçar encara més les llibertats fonamentals. Per tant, és essencial reconstruir la confiança i garantir que les nostres democràcies siguin aptes per satisfer les necessitats dels treballadors i les demandes d'un futur incert, un futur on la crisi climàtica, el canvi tecnològic, els reptes per a la salut pública i la inestabilitat geopolítica continuaran a generar grans xocs.

The Economist Is big business really getting too big?

The Economist examina la concentració d'empreses, el seu impacte a l'economia i l'actuació de les autoritats de defensa de la competència davant del poder creixement de les grans empreses. L'article comença destacant el conflicte entre els governs i les grans empreses culpant-les dels augments de preus, del creixement salarial lent, de la manca d'innovació i de la inestabilitat de les cadenes de subministrament. Tot seguit, ressenya algunes adquisicions per part d'aquestes grans empreses que les autoritats reguladores de la competència han intentat impedir com la de Microsoft amb Activision Blizzard. Les autoritats ho justifiquen al·legant un augment en la concentració de mercat, una reducció de la competència entre les grans empreses i enormes guanys com a proves d'un poder corporatiu creixent. Això no obstant, en examinar més detingudament aquests factors, se suggereix que aquests poden ser resultat del progrés tecnològic i la globalització. Sumat a això, s'afirma que, si bé la concentració empresarial ha augmentat a Amèrica i Europa en els darrers anys, aquest fenomen també ha portat a una major competició en alguns mercats locals. Per aquesta raó, l'article considera que és un error per part de les autoritats reguladores de la competència perseguir les grans empreses indiscriminadament. A més, moltes grans companyies continuen innovant i reinvertint en àrees com la tecnologia, la qual cosa que pot ser positiva per a l'economia en general. Afegeix, també, que encara que algunes àrees específiques, com el sector de la salut, han experimentat problemes preocupants a causa de la concentració, aquesta no té per què afectar els consumidors. De fet, durant el darrer segle, a mesura que la concentració augmentava, la qualitat de vida ha millorat per a la majoria de les persones. Tot seguit, es destaca l'augment de noves empreses, que podria ser un signe de dinamisme econòmic. Finalment, l'article adverteix que una aplicació excessiva de polítiques antimonopoli també té els seus riscos i podria distreure l'atenció d'altres problemes més importants que afectin el dinamisme econòmic.

Wolfgang Münchau Austerity is about to return to Europe

L'autor de reflexiona sobre l'error polític que al seu entendre van significar les polítiques d'austeritat imposades després de l'inici de la crisi de l'Eurozona i afirma que tornar a les mateixes polítiques després de la pandèmia seria un problema. De fet, les polítiques d'austeritat van danyar permanentment la resiliència econòmica de la zona, provocant divisions entre alguns països, a més d'impulsar l'ascens de l'extrema dreta. A nivell econòmic, per exemple, s'estima que des del 2009 el cost total de l'austeritat en inversió en infraestructures va ser de 533 milions d'euros. Actualment, el problema continua present, però tenint en compte que aquest any s'acaba la suspensió de les regles fiscals de la UE - introduïda l'any 2020 com a conseqüència de la pandèmia -, la Comissió Europea ha proposat canvis en la manera d'aplicar les normes, introduint més flexibilitat i adaptant-les a les condicions econòmiques dels països. D'altra banda, el cost econòmic de l'agenda sobre el canvi climàtic és cada cop més elevat i ambiciós, la qual cosa, afegida a les polítiques d'austeritat, implica una pressió fiscal important en els estats de la zona. A més, l'austeritat també limitarà altres compromisos, com l'ajuda a Ucraïna. L'autor continua argumentant que a més de l'esforç bèl·lic, si Ucraïna entrés a la UE necessitaria molt suport financer.

Per tant, la combinació d'austeritat fiscal i necessitats de finançament contraposades provoquen l'escepticisme de l'autor sobre qualsevol gran proposta com ara el finançament a gran escala per a Ucraïna o un exèrcit europeu. Münchau conclou dient que l'austeritat té moltes conseqüències econòmiques, però els efectes secundaris polítics són encara més tòxics: els dèficits són molt més alts ara que al 2009, tenim una inflació alta, l'extrema dreta és molt més forta i la UE s'ha compromès amb una costosa agenda verda. Tot plegat condiona la política exterior de la UE justament quan comença a redefinir el seu paper geopolític.

Sostenibilidad y cambio climático

Christophe Clergeau & Boris Julien-Vauzelle Une boussole du progrès: construire l'Union écosocialiste

Des de finals del 2021, els països de la Unió Europea han mobilitzat 646.000 milions d'euros de diners públics per compensar la pujada dels preus de l'energia i protegir les llars i les empreses de les seves conseqüències econòmiques. Els autors consideren que la Unió podria haver estalviat una gran part d'aquestes despeses si hagués aconseguit planificar millor la transició ecològica i organitzar l'evolució del seu model productiu aigües amunt. Des de fa més d'una dècada, Europa s'ha instal·lat en una crisi permanent, els episodis de la qual se succeeixen sense treva: crisi econòmica i financera a finals dels anys 2000, crisi del deute a principis dels anys 2010, crisi econòmica i sanitària amb la COVID-19 i finalment la crisi energètica i inflacionista des del 2022. Cadascuna d'aquestes crisis ha posat a prova la capacitat de reacció de la Unió i ha qüestionat els principis liberals que, durant els darrers trenta anys, han contribuït a l'estancament del continent provocant la manca d'inversió estratègica, el deteriorament dels serveis públics o la desindustrialització de les economies europees. Per consegüent, els autors argumenten que la Unió ha de recuperar col·lectivament el control i organitzar-se per fer front a les emergències i ser més resilient. A circumstàncies excepcionals, recursos excepcionals. La Unió ja no es pot conformar amb simples ajustaments, sinó que ha de transformar i reorientar profundament el seu model de desenvolupament. Per fer-ho, ha de redefinir totes les seves polítiques al voltant de tres objectius: la transició ecològica, el progrés econòmic i social compartit i l'enfortiment de la sobirania europea per defensar els seus interessos i els llocs de treball en la globalització i protegir el model europeu de societat democràtica. En aquest sentit, afirmen que l'any 2023 és decisiu. Mentre la inflació persisteix a un nivell excepcional, la competició econòmica mundial s'intensifica i la Unió ha d'orquestrar la seva resposta a la crisi energètica, és imprescindible imaginar una nova governança econòmica europea. Això ha de permetre superar un dels principals tòtems de la governança actual: el PIB ja no ha de ser la mesura ni l'horitzó últim de les polítiques econòmiques europees. Els autors assenyalen que la Unió pot actuar mitjançant tres palanques. En primer lloc, ha d'assumir el seu paper de planificació en àrees estratègiques. Proposen que la UE desenvolupi una brúixola de progrés amb aquesta finalitat que permeti respondre a la següent pregunta: quina Unió volem d'aquí a 15 anys? Aquest treball col·lectiu hauria de donar lloc a una planificació conjunta i estratègies nacionals plurianuals en cadascuna de les àrees identificades. En segon lloc, la governança econòmica de la Unió s'haurà de

reinventar per garantir que cadascuna de les polítiques comunitàries i que cada Estat membre actüï d'acord amb el progrés previst durant els propers 15 anys. Finalment, la Unió ha d'invertir més en comú, perquè la majoria dels reptes del segle XXI es defineixen a nivell continental. La inversió comuna europea multiplica la capacitat de transformació dels estats, crea un patrimoni públic compartit i alimenta la solidaritat futura entre els pobles. En definitiva, aquesta construcció d'una nova governança econòmica s'ha de perseguir de la manera més transparent possible, implicant estretament tota la societat civil, la ciutadania i els agents econòmics.

SOLIDAR & Foundation for European Progressive Studies Just Transition: A New Social Contract for Wellbeing of People and Planet

Europa necessita un nou contracte social que ajunti la sostenibilitat i el medi ambient. Aquesta és la premissa principal de l'article, on els autors analitzen la necessitat d'una transició justa des d'una perspectiva sostenible i humana. Afirmen que per poder fer front a l'emergència climàtica i ambiental, es necessita fomentar el sentit comunitari i la unitat, és a dir, que tothom s'incorpori a les transformacions sistèmiques. La idea és crear polítiques que accelerin la transició climàtica i ambiental, a l'hora que s'aborden les desigualtats socioeconòmiques estructurals i de gènere, racials, de discapacitat i altres discriminacions, per promoure la inclusió i cohesió social i territorial, garantint els drets humans fonamentals. A més, aquest enfocament es basa en la col·laboració i la participació activa dels interlocutors socials i civils a través d'un diàleg social i civil sòlid, i la creació d'un sistema de governança inclusiu i de baix a dalt, que involucri actors i circumscripcions electorals a nivell europeu, regional, nacional i local. Alguns dels objectius són establir un estat socioecològic del benestar definit pel benestar dins dels límits planetaris; garantir llocs de treball dignes, significatius, sostenibles, inclusius i de qualitat accessibles per a tothom; reconèixer i invertir en el paper de l'aprenentatge formal, no formal i informal en el procés de garantir una transició justa; configurar el futur *Pacte Verd Europeu* com un marc legislatiu i financer holístic basat en la premissa del canvi sistèmic i prioritant el benestar per sobre del creixement del PIB; proporcionar inversions massives i a llarg termini per a una transició justa. Finalment, els autors subratllen la necessitat d'un canvi de paradigma: una transició justa és possible i és l'única manera d'avançar. Encara que la transició cap a economies i societats sostenibles serà disruptiva i transformarà estructuralment les nostres societats, mantenir *l'estatus quo* garanteix el desastre.

Ruth Ogden Understanding time may be the key to the race against climate change

L'article se centra en la relació entre la percepció del temps i l'acció que tenen les persones davant del canvi climàtic. Explica que, tot i els esforços de polítics i organitzacions ambientals per abordar la crisi climàtica, cap país del G20 està en camí de complir els seus objectius. Per aquesta raó, els investigadors estan explorant com la percepció del temps que tenen les persones condiona la comprensió de la urgència d'actuar contra el canvi

climàtic. L'autora exposa que la nostra percepció del temps és subjectiva i no lineal i que, per això, pot variar segons la naturalesa dels esdeveniments. D'altra banda, remarca que les persones que ja han experimentat directament els efectes del canvi climàtic, com ara inundacions o incendis, tendeixen a percebre'l com una crisi del present, mentre que aquells que tot just el comencen a experimentar el veuen com un fet futur llunyà. Per tal de generar acció per part del públic, doncs, l'autora expressa la necessitat que la comunicació sobre el canvi climàtic sigui localitzada, i mostri que és un problema actual que ja està afectant persones i negocis locals. A més, destaca altres aspectes que també condicionen com les persones reben els missatges sobre el clima, com ara la cultura, els canvis en l'estat d'ànim i les circumstàncies personals. Tots aquests elements dificulten la creació d'una estratègia global de conscienciació sobre el canvi climàtic. Finalment, l'autora ressalta que el ritme de vida accelerat, derivat de les tecnologies digitals, fa que la gent no dediqui temps a prendre mesures contra el canvi climàtic per falta de temps, i assenyala la necessitat de reduir el temps que porta fer aquestes accions, a més de desaccelerar el ritme de vida per poder adonar-se de l'impacte del canvi climàtic.

Innovación, ciencia y tecnología

The Economist A new era of high-tech war has begun

Segons planteja *The Economist*, la tecnologia ha transformat el camp de batalla i les democràcies han de respondre de manera adequada. La guerra d'Ucraïna apunta a un nou tipus de guerra d'alta intensitat que combina tecnologia punta amb matances i consum de municions a escala industrial, alhora que hi arrossega civils, aliats i empreses privades. No hi ha cap dubte que els règims autocràtics estan estudiant com obtenir un avantatge en qualsevol conflicte futur. En lloc de retrocedir davant de la mort i la destrucció, les societats liberals han de reconèixer que les guerres entre economies industrialitzades són una perspectiva molt real, i s'han de començar a preparar. En aquest context, el conflicte actual conté tres grans lliçons. La primera és que el camp de batalla es torna transparent mitjançant l'ús de sensors, satèl·lits i drons. Barats i omnipresents, proporcionen dades que són processades per algorismes cada vegada més perfeccionats. Aquesta hipertransparència significa que les guerres del futur giraran al voltant del reconeixement. Els grans exèrcits que no inverteixin en noves tecnologies o que no desenvolupin noves doctrines es veuran atropellats pels més petits que sí que ho facin. La segona lliçó és que Fins i tot a l'època de la intel·ligència artificial, la guerra continua involucrant una immensa massa física de centenars de milers d'éssers humans i milions de màquines i municions. Les baixes a Ucraïna han estat greus: la capacitat de veure objectius i assolir-los amb precisió dispara el nombre de morts. Amb el temps, la tecnologia podria canviar la manera de satisfer i mantenir aquest requisit de "massa" material. El 30 de juny, el general Mark Milley, el militar nord-americà de més rang, va predir que un terç de les forces armades avançades serien robòtiques en un termini de 10-15 anys. La tercera lliçó és que la frontera duna gran guerra és àmplia i indistinta. I, més enllà del vell complex militar-industrial, una nova cohort d'empreses privades ha demostrat ser crucial. La participació creixent de civils planteja qüestions jurídiques i ètiques. Les empreses privades situades fora de la zona material de conflicte poden ésser objecte d'atacs virtuals o armats. A mesura que apareixen

noves empreses, els governs s'han d'assegurar que cap sigui un punt de falla. Per a les societats liberals, la temptació és allunyar-se dels horrors d'Ucraïna i del cost i l'esforç enorme que suposa modernitzar les forces armades. No obstant, no poden donar per fet que un conflicte d'aquest tipus, entre grans economies industrialitzades, sigui un esdeveniment aïllat. Una Rússia autocràtica i inestable suposaria una amenaça per a Occident durant dècades. El pes militar creixent de la Xina és un factor desestabilitzador a Àsia, i un ressorgiment global de l'autocràcia farà que els conflictes siguin més probables.

Hanna Rosin AI Won't Really Kill Us All, Will It?

L'article recull una conversa entre l'autora, l'editora executiva de *The Atlantic*, Adrienne LaFrance, i l'escriptor Charlie Warzel sobre la serietat amb què ens hem de prendre les advertències en relació amb la Intel·ligència Artificial (IA). Adrienne LaFrance, argumenta que la naturalesa de l'amenaça és imaginar-se un món on cada vegada més confiem en la IA per completar tasques o emetre judicis que abans estaven reservats als humans. Per exemple, en temps de guerra es podria donar el cas que una màquina tingues com a objectiu guanyar una guerra a tota costa i això originaria que la màquina fes tot el possible per assolir aquest objectiu, incloent maniobres que els humans no podem preveure, o que van en contra de l'ètica humana. D'altra banda, Charlie Warzel ens presenta l'exemple del clip: si li dius a una IA que construeixi tants clips de paper el més ràpid possible i de la manera més eficient, la resposta final seria erradicar als humans perquè són el principal obstacle d'aconseguir-ho ja que tenen altres prioritats. Aquest és el principal problema de la IA, que poden fer coses que no se'ls demana directament i aquestes decisions colaterals no es poden controlar. La conversa continua emfatitzant que això és improbable i que el problema real i preocupant és un altre. Per exemple, la possibilitat d'acabar amb categories laborals i indústries senceres i, això és una amenaça real per a la vida de les persones. A més, l'ús de la IA per part d'institucions financeres també és un problema, ja que si una entitat volgués optimitzar les seves vendes en relació amb un producte i li preguntés a la IA quina seria la millor manera de fer pujar, per exemple, el preu del blat de moro, la resposta podria ser provocar una fam o iniciar un conflicte en un determinada regió. La conversa finalitza amb un debat sobre si es o no bona idea establir una moratòria sobre el desenvolupament i l'ús de la IA fins que hi hagi un estudi real de les conseqüències i lleis que ens protegeixin. LaFrance no hi està d'acord perquè creu que no és una solució realista i l'única manera de controlar-ho és endurint les normes. Per la seva banda, Warzel tampoc no creu que regles més severes siguin el camí correcte perquè les regulacions no impedeixen que algú construeixi alguna cosa pel seu compte.

Rose Luckin Yes, AI could profoundly disrupt education. But maybe that's not a bad thing

L'autora reflexiona sobre com la Intel·ligència Artificial (IA) pot afectar l'educació, assenyala que se'ns ha fet creure que les IA són més intel·ligents del que realment són, i afirma que les eines com ChatGPT no tenen cap tipus de coneixement o comprensió propis. També destaca que els humans ens hauríem d'enfocar en les habilitats o tasques que les IA

no poden dur a terme de manera que aquestes només serveixin com a complements. D'altra banda, considera que les IA podrien ajudar els professors a dur a terme les tasques de tipus més administratiu, i esmenta diversos sistemes, com Aleks i TeachFX, que des de fa una dècada s'utilitzen en l'educació. A continuació, expressa la necessitat d'implementar aquestes eines en el sistema educatiu de manera controlada i regulada (com a eina auxiliar), per a poder aprofitar-ne els beneficis. Després, argumenta que la intel·ligència humana és molt més increïble que les IA i, per tal que destaquí més que aquesta tecnologia, insisteix en la necessitat de canviar el sistema educatiu. És a dir, en comptes de fomentar la memorització de fets, s'haurien de prioritzar el pensament crític, el coneixement i la creativitat per poder formar opinions pròpies. Finalment, manifesta la importància de no deixar que la IA ens afecti negativament degut als seus objectius lucratiu i que, per a això, és indispensable considerar minuciosament les tasques que derivem cap a aquesta tecnologia.